Rok V. Nr. 10.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁÓDZKIEGO

ORGAN RADY SZKOLNEJ OKRĘGOWEJ ŁÓDZKIEJ.

Łódź, dnia 22 października 1931 r.

TREŚĆ:

DZIAŁ NIEURZĘDOWY:

126.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 31 sierpnia 1931 r. Nr. II. 19619/31.

w sprawie taks i opłat szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących.

Z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1931 r. zarządzam pobieranie następujących taks i opłat szkolnych:

1. Taksa za egzamin wstępny do klasy pierwszej lub wyższej . . . . 10 zł.
2. Taksa za egzamin wstępny z różnicy programów . . . 10 „
3. Taksa za egzamin prywatny, zdawany w państwowej szkole średniej (w okręgach, w których te egzaminy istnieją) . . . . 10 „
4. Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich państwowych i prywatnych . . . . 12 „
5. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów . . 60 „
6. Taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów . . . . 15 „
7. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego, lub półrocznego . . . . 5 „
8. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości . . 10 „
9. Taksa administracyjna roczna . . . . 220 „
   dla uczniów wstępujących po raz pierwszy do państwowej szkoły średniej . . . . 223 „

Z powyższych taks jedynie taksy, wymienione pod pozycją 7 i 8, stanowią dochód państwowy i winny być wpłacane przez zainteresowanych przy pomocy znaczków stemplowych, które dyrekcja szkoły nakleja na wydanym duplikacie.

Taksy wymienione w punktach 1, 2 i 3 rozdzielają dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów, względnie członków komisyj egzaminacyjnych, jako wynagrodzenie za udział w komisjach. Sumy poszczególne winny być wciągnięte na tę samą listę, na której są pokwitowania z podziału kwoty między egzaminatorów.

Taksy wymienione pod pozycjami 4, 5 i 6 za egzamin dojrzałości, szkoły państwowe i niepaństwowe wpłacają do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na fundusz specjalny „Taksa administracyjna" i przesyłają Kuratorjom wykaz uczniów (enic), od których taksy te zostały pobrane, oraz dowód wpłacenia łącznej kwoty. Kuratorjum po sprawdzeniu wykazy te wraz z dowodami wpłaty odsyła do Ministerstwa.

Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 4, 5 i 6 i to tylko w tym wypadku, gdy uczeń (ekstern) z powodu zasłabnięcia lub choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskiem, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczony nie zostanie.

Zwrotu taks dokonywują Kuratorja Okręgów Szkolnych we własnym zakresie działania z przekazanego przez Ministerstwo funduszu specjalnego „Taksa administracyjna".

Dochód z taks, wymienionych w punkcie 9, winny dyrekcje szkół przekazywać za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na rachunek czekowy Nr. 30110 Centralnej Kasy Państwowej *), a mianowicie 75% z taksy administracyjnej do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Departament Szkolnictwa Ogólnokształcącego) na fundusz specjalny „Taksa administracyjna", zaś 25% z taksy administracyjnej zatrzymywać do własnej dyspozycji na pokrycie wydatków rzeczowo - administracyjnych szkoły, w szczególności na opał, światło, utrzymanie porządku, na wydatki biurowe, wydatki różne, drobny remont, urządzenie lokali szkolnych, na pomoce naukowe i t. p. Z tego też dochodu rezerwują dyrekcje szkół półrocznie 3% na wycieczki, urządzenia i przybory do zabaw ruchowych, sporty i t. p., które dyrekcje organizują według własnego uznania. Wszelkie wpływy do funduszu, pozostającego w zarządzie dyrekcyj szkół jak również i wydatki z tego funduszu czynione, obowiązane są dyrekcje szkół zapisywać jako dochód, względnie rozchód, w myśl przepisów rachunkowo - kasowych dla dyrekcyj gimnazjów państwowych.

Unormowana niniejszem zarządzeniem taksa administracyjna winna być przez uczniów wpłacana w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do końca 3-go miesiąca. Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od tej taksy w jednem półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnem półroczu szkolnem, o ile istnieją warunki, od których zależy zwolnienie. Zwolnienie obowiązuje na przeciąg roku szkolnego. Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

Do uiszczenia taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie (eksterni). Zwolnień można udzielać jedynie od taksy za egzamin dojrzałości eksternów i od taksy administracyjnej.

Ze zwolnień od taksy administracyjnej mogą korzystać:

a) dzieci rodziców niezamożnych, oraz dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze Skarbu Państwa uposażenie służbowe, względnie wynagrodzenie, o ile nie jest wiadome, że posiadają znaczniejszy majątek. Płacą oni połowę taksy administracyjnej, która przypada do podziału stosunkowo między Ministerstwo W. R. i O. P. i dyrekcję szkoły;

b) w wypadkach zupełnego ubóstwa w całości, jednak w granicach 10% ogółu uczniów całej szkoły, przyczem zgodnie z tutejszem zarządzeniem z dnia 31 grudnia 1928 r. Nr. II-17818/28 w pierwszym rzędzie uwzględniać należy dzieci niezamożnych inwalidów wojennych.

***) Uwaga: począwszy od dnia 1 października 1931 r., przekazywać na rachunek czekowy Nr. 30400 Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu (okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28 września 1931 r. Nr. I. R. 9244/31.**

Od taksy za pełny egzamin dojrzałości eksternów mogą być zwolnieni w połowje kandydaci zupełnie niezamożni oraz dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, a także i sami funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi. Całkowicie zwolnieni od tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach 10% wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu, przyczem analogicznie do punktu b. poprzedniego ustępu pierwszeństwo mieć winny dzieci niezamożnych inwalidów wojennych oraz niezamożni inwalidzi wojenni.

Określonych wyżej zwolnień od taksy administracyjnej udzielają co półrocze rady pedagogiczne szkół. stosownie do stanu majątkowego rodziców uczniom (icom), którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady pedagogiczne winny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje, nadto jej pilność i postępy w nauce. Zwolnienia od taksy administracyjnej należy odmówić uczniom (icom) bez względu na to, czy są dziećmi funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, którzy nie wykazują należytych postępów w nauce i zachowaniu, a rada pedagogiczna doszła do przekonania, że nie są to objawy przejściowe, ale zasadnicze cechy ujemne inteligencji, lub charakteru. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji rady pedagogicznej w wypadku odmówienia zwolnienia do Kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie. Od taksy za egzamin dojrzałości eksternów zwalnia Kuratorjum.

Zwolnienie od taksy administracyjnej następuje z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu roku szkolnego na skutek podania wniesionego do dyrekcji szkoły przez rodziców, lub opiekę domową ucznia w terminie najdalej miesięcznym po rozpoczęciu roku. Do podania należy dołączyć stosowne zaświadczenie o stanie majątkowym.

Funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o zwolnienie od taksy. Dyrekcja może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia zaświadczenia o stanie majątkowym, lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonarjuszem państwowym.

Uczniowie (ice) nie zwolnieni od taksy administracyjnej obowiązani są wpłacić tę taksę ratami półrocznemi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj rady pedagogicznej, najpóźniej jednak do końca 3-go miesiąca danego półrocza.

Kontrolę nad należytem pobieraniem taks od uczniów, względnie rozdziałem i przekazywaniem taksy administracyjnej, wykonują w stosunku do wszystkich szkół średnich państwowych niezależnie od organów kontroli państwowej Kuratorja.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego zarządzenia uchylam wszystkie dotychczasowe rozporządzenia, dotyczące niniejszem zarządzeniem objętych taks szkolnych w szkołach średnich ogólnokształcących.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
(—) J. Jędrzejewicz.

127.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 31 sierpnia 1931 r. Nr. II. 19620/31.

w sprawie taks i opłat szkolnych w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

Z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1931 r. w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli (seminarja nauczycielskie, kursy nauczycielskie, pedagogja, wyższe kursy nauczycielskie, Instytut Nauczycielski, Instytut Pedagogiki Specjalnej, seminarja ochroniarskie, szkoły ćwiczeń przy tych zakładach, preparandy nauczycielskie) oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych ustanawiam niżej wymienione taksy:

1. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego, jak również duplikatu złożenia części egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych . . . . 5 zł.
2. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości, dyplomu na nauczyciela szkoły powszechnej, świadectwa ukończenia seminarjum ochroniarskiego, świadectwa egzaminu uzupełniającego względnie pełnego egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, świadectwa praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, świadectwa z wyższego kursu nauczycielskiego, dyplomu z ukończenia Instytutu Nauczycielskiego, dyplomu z ukończenia Instytutu Pedagogiki Specjalnej . . . . 10 „
3. Taksa za pełny egzamin na dyplom na nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów . . . . 60 „
4. Taksa za uzupełniający egzamin na dyplom na nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów . . . . . . 40 „
5. Taksa za egzamin dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych:
   a) z jednej grupy przedmiotów lub z jednego przedmiotu artystyczno - technicznego . . . . 10 „
   b) z dwóch grup zdawanych łącznie . . . . 15 „
   c) z trzech grup zdawanych łącznie . . . . 20 „
   d) z czterech i więcej grup zdawanych łącznie . . . . 25 „
6. Taksa za egzamin na świadectwo praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych . . 60 „
7. Taksa za egzamin eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawany w całości w jednym terminie . . 40 „
8. Taksa za jedną część egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich . . . . 20 „
9. Taksa za dwie części egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawane łącznie . . . . . . 30 „
10. Taksa administracyjna roczna . . . . 80 „

Taksy wymienione w punktach 1 i 2 stanowią dochód Skarbu Państwa i winny być wpłacane przez zainteresowanych przy pomocy znaczków stemplowych, które dyrekcja szkoły nakleja na wydanym duplikacie.

Taksy wymienione w punktach 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9 są przeznaczone na wydatki związane z przeprowadzeniem egzaminów i na wynagrodzenie egzaminatorów. Zasady podziału taks są określone w regulaminach odpowiednich egzaminów.

Połowę kwoty pobranej tytułem taksy administracyjnej, wymienionej w p. 10 zatrzymuje dyrekcja zakładu do własnej dyspozycji na pokrycie wydatków rzeczowo - administracyjnych zakładu, a w szczególności na urządzenie lokali szkolnych, pomoce naukowe, na urządzenie ogrodów szkolnych, na różne drobne wydatki, na remont i konserwację lokali szkolnych, wydatki biurowe i t. p. Z tej również części taksy administracyjnej rezerwują dyrekcje zakładów kwotę, równającą się 8% sumy, pozostającej w dyspozycji dyrekcji, na wydatki organizacyjne wycieczek, na urządzenia i przybory do zabaw ruchowych, sporty i t. p., które dyrekcje organizują we własnym zakresie działania.

Drugą część taksy administracyjnej przekazują dyrekcje zakładów najpóźniej w ostatnim dniu każdego miesiąca za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na rachunek czekowy Nr. 30110 Centralnej Kasy Państwowej *) do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Departament Szkolnictwa Ogólnokształcącego) na fundusz specjalny „Taksa administracyjna".

Unormowana niniejszem zarządzeniem taksa administracyjna winna być przez uczniów wpłacana w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do końca 3-go miesiąca. Uczniowie, którzy uzyskali od tej taksy w jednem półroczu zwolnienie, korzystają ze zwolnienia i w następnem półroczu, o ile istnieją warunki, od których zależy zwolnienie. Zwolnienie obowiązuje na przeciąg roku szkolnego. Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

Od taks wymienionych w punktach 1—9 nie udziela się żadnych zwolnień.

Ze zwolnień od taksy administracyjnej mogą korzystać:

a) dzieci rodziców niezamożnych, oraz dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze Skarbu Państwa uposażenie służbowe, względnie wynagrodzenie, o ile nie jest wiadome, że posiadają znaczniejszy majątek. Płacą oni połowę taksy administracyjnej, która przypada do podziału stosunkowo między Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i dyrekcję szkoły;

***) Uwaga: począwszy od dnia 1 października 1931 r., przekazywać na rachunek czekowy Nr. 30400 Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu (okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28 września 1931 r. Nr. I. R. 9244/31.**

b) w wypadkach zupełnego ubóstwa w całości, przyczem w pierwszym rzędzie należy uwzględnić dzieci niezamożnych inwalidów wojennych.

Funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o zwolnienie od taksy. Dyrekcja może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia zaświadczenia o stanie majątkowym, lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonarjuszem państwowym.

Od taksy przewidzianej w punkcie 10 nie mogą być zwolnieni słuchacze wyższych kursów nauczycielskich, Instytutu Pedagogiki Specjalnej i Instytutu Nauczycielskiego, korzystający z urlopu płatnego.

Zwolnień na przeciąg każdego roku szkolnego udziela rada pedagogiczna zakładu po wysłuchaniu wniosków opiekunów klasowych (wychowawców) zainteresowanych uczniów. Zwolnienia następują z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu roku szkolnego na skutek podań, wniesionych do dyrekcji zakładu przez rodziców względnie opiekunów uczniów (na wyższych kursach nauczycielskich, na kursach nauczycielskich i t. p. przez zainteresowanych słuchaczy) w terminie najpóźniej miesięcznym po rozpoczęciu roku szkolnego. Dyrekcja może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

Ponieważ w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli kształci się duży procent młodzieży niezamożnej, może zajść potrzeba zwolnienia od taksy administracyjnej w wielu zakładach znacznej liczby wychowanków. Rady pedagogiczne winny jednak baczyć, aby zwolnieni zostali tylko uczniowie, zasługujący na to zarówno ze względu na swą wartość intelektualną i moralną, jak i na stan zamożności. Gdyby zaszła potrzeba zwolnienia ponad 30% ogólnej liczby młodzieży w zakładzie (do powyższej liczby nie wlicza się dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych), Dyrekcja winna się zwrócić do Kuratorjum o stosowne upoważnienie.

Poza tem Kuratorjum winno zarządzać zwolnienie od taksy dzieci w tych szkołach ćwiczeń, które jako szkoły powszechne, są włączone do normalnej sieci szkolnej i do których dzieci są kierowane przez władze nadzorujące wykonania przepisów o obowiązku szkolnym. W takich wypadkach dzieci, zwolnionych w szkole ćwiczeń, nie wlicza się do wyżej określonej liczby 30%.

Uczniowie nie zwolnieni od taksy obowiązani są wpłacić ją ratami półrocznemi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj rady pedagogicznej, najpóźniej jednak do końca 3-go miesiąca danego półrocza.

W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taksy oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje Kuratorjum.

Kontrolę nad należytem pobieraniem taks od uczniów, względnie rozdziałem i przekazywaniem taksy administracyjnej, wykonują w stosunku do wszystkich zakładów państwowych niezależnie od organów kontroli państwowej Kuratorja.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego zarządzenia przestają obowiązywać wszystkie dotychczasowe rozporządzenia w przedmiocie taks egzaminacyjnych i opłat szkolnych w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli szkół powszechnych, a w szczególności pierwsza część zarządzenia z dnia 31 sierpnia 1928 r. Nr. I-7035/28, zmieniona niniejszem zarządzeniem.

Rachunkowość i sprawozdawczość omawianych zakładów ureguluje Ministerstwo oddzielnemi przepisami rachunkowo-kasowemi.

Do czasu wydania ich należy w prowadzeniu rachunkowości stosować zasady, zawarte w drugiej części zarządzenia z dnia 31. VIII. 1928 r. Nr. I-7035/28.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) J. Jędrzejewicz.

———————

128.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 12 września 1931 r. Nr. III. T. 5944/31

w sprawie opłat szkolnych w szkołach zawodowych.

Z mocą obowiązującą od początku 1931/32 roku szkolnego, zatem od 1 września 1931 r., zarządzam pobieranie w państwowych szkołach, seminarjach i na kursach zawodowych następujących opłat szkolnych:

I. **Opłata za egzamin wstępny**, którą uiszczają wszyscy kandydaci, przystępujący do tego egzaminu:

a) na kurs pierwszy w szkołach technicznych, średnich technicznych kolejowych, w szkołach i liceach handlowych, oraz w szkołach agrotechnicznych . . . . zł. 5,—

b) w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych (męskich i żeńskich), w szkołach majsterskich, w szkołach rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich, seminarjach zawodowych żeńskich i w szkołach niższych technicznych kolejowych . . . . . . „ 3.—

II. **Opłata za badania psychotechniczne**, którą uiszczają wszyscy kandydaci poddawani tym badaniom:

a) w szkołach wymienionych w p. I ust. a) . . . . „ 2.—

b) w szkołach wymienionych w p. I ust. b) . . . . „ 1.—

III. **Opłata wstępna czyli wpisowe**, którą uiszczają wszyscy uczniowie nowoprzyjęci do szkoły lub na kurs, we wszystkich szkołach oraz na kursach z wyjątkiem kursów wędrownych i kursów korespondencyjnych . . . . . . „ 10.—

IV. **Opłata za egzamin końcowy** we wszystkich szkołach . . . . „ 10,—

V. **Opłata za świadectwa:**

a) za świadectwo ukończenia szkoły lub kursu . . . zł. 5.—
(świadectwa (wykazy postępów) roczne, półroczne względnie semestralne wydaje się bezpłatnie).

b) za duplikaty świadectw ukończenia szkoły lub kursu . . . . „ 10.—

c) za duplikaty świadectw (wykazy postępów) rocznych, półrocznych względnie semestralnych . . . „ 12.—

VI. **Opłata za korzystanie z warsztatów, laboratorjów, pracowni, narzędzi mierniczych, maszyn do pisania i rachowania oraz za zużycie materjałów:**

A. **W szkołach:**

a) na wydziałach szkół technicznych: mechanicznych, elektrycznych, elektromechanicznych, mechaniczno - elektrotechnicznych, lotniczych, samochodowych, chemicznych, ceramicznych, młynarskich, piwowarskich, włókienniczych, górniczych, hutniczych, kolejowych (mechanicznych), przemysłowo-leśnych półrocznie . „ 60.—

b) na wydziałach szkół technicznych: budowlanych, drogowych, drogowo - budowlanych, drogowo - wodnych, mierniczych, meljoracyjnych, miernictwa kopalnianego, wiertniczych, eksploatacyjnych (kolejowych) półrocznie . . . „ 40.—

c) w szkołach agrotechnicznych średnich półrocznie „ 60.—

d) w Szkole Ogrodnictwa w Poznaniu półrocznie . . „ 75.—

e) w szkołach kolejowych niższych półrocznie . . . „ 35.—

f) w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych męskich półrocznie . . . . „ 35.—

g) w szkołach rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich oraz w seminarjach zawodowych żeńskich półrocznie . . . . „ 30.—

h) w szkołach i liceach handlowych półrocznie . . . „ 30.—

i) w szkołach mistrzów mechaników oraz na Kursie Majstrów i Podmajstrzych Młynarskich w Bydgoszczy półrocznie . . . . „ 35.—

j) w szkołach mistrzów budowlanych, drogowych i meljoracyjnych półrocznie . . . . „ 35.—

k) w szkołach rzemiosł budowlanych, koszykarskich i szewckich, rocznie . . . . „ 5.—

Opłaty wymienione w powyższym punkcie **obowiązują wszystkich bez wyjątku uczniów,** niezależnie od tego, czy uczeń korzysta w danym semestrze, lub na kursie z warsztatów, laboratorjów, pracowni i t. p. urządzeń szkolnych.

B. **Na kursach:**

a) na kursach radjotechnicznych, na kursach Ogrodnictwa w Poznaniu i w Wilnie, rocznie pł. zgóry zł. 80.—

b) na kursach rocznych dla elektromonterów i dla pracowników przemysłu metalowego, za cały kurs płatne zgóry w dwóch równych ratach . . . . . zł. 60.—

c) na kursach półrocznych dla elektromonterów, dla maszynistów i palaczy, za cały kurs płatne zgóry „ 30.—

d) na kursach kilimkarstwa, miesięcznie płatne zgóry „ 3.—

e) na kursach rysunków zawodowych dla rzemieślników przemysłu metalowego, budowlanego i drzewnego, miesięcznie, płatne zgóry . . . . „ 3.—

f) na kursach rysunku odręcznego mięsięcznie, płatne zgóry . . . . „ 3.—

g) na kursach snycerstwa i rzeźbiarstwa dla rzemieślników przemysłu drzewnego, kamieniarskiego i sztukatorskiego miesięcznie, płatne zgóry . . . „ 3.—

h) na kursach rękodzielniczych, gospodarczych i handlowych, zorganizowanych przy średnich szkołach zawodowych żeńskich i seminarjach zawodowych żeńskich miesięcznie, płatne zgóry . . . „ 3.—

i) na kursach rękodzielniczych i gospodarczych, zorganizowanych przy niższych szkołach zawodowych żeńskich miesięcznie, płatne zgóry . . . . „ 3.—

j) na kursach trykotarstwa maszynowego i haftu maszynowego oraz na kursach gorzelniczych za cały kurs, płatne zgóry . . . . „ 20.—

k) na kursach wieczornych kroju i szycia, zorganizowanych przy państwowych szkołach i seminarjach zawodowych żeńskich, miesięcznie, oraz na kursach korespondencyjnych półrocznie od przedmiotu, płatne zgóry . . . . „ 3.—

l) na kursach wędrownych, prowadzonych przez państwowe szkoły zawodowe żeńskie, misięcznie, płatne zgóry . . . . „ 3.—

Całkowite opłaty, wymienione w punkcie I i II, wzięte łącznie, przeznacza się do ogólnego podziału między egzaminujących nauczycieli narówni z prowadzącymi badania psychotechniczne; wszystkie opłaty wymienione w punktach: III, IV, V-a i VI powinny być wpłacane przez dyrekcje szkół za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na rachunek czekowy Nr. 30110 Centralnej Kasy Państwowej *) na fundusz specjalny „Taksa administracyjna" do dyspozycji Ministerstwa W. R. i O. P.

Taksy, wymienione pod V-b i c, stanowią dochód państwowy i winny być wpłacane przez zainteresowanych przy pomocy znaczków stemplowych, które dyrekcja szkoły nakleja na wydanym duplikacie.

---

*) **U w a g a: począwszy od dnia 1 października 1931 r., przekazywać na rachunek czekowy Nr. 30400 Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu (okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28 września 1931 r. Nr. I. R. 9244/31.**

VII. **Opłaty na fundusz doraźnych pomocy naukowych, bibljotek uczniowskich, urządzeń higjenicznych i gier ruchowych,** półrocznie, semestralnie:

a) w szkołach agrotechnicznych średnich i Ogrodnictwa w Poznaniu oraz w szkołach i na wydziałach chemicznych, ceramicznych i piwowarskich . zł. 35.—
z której to sumy przeznacza się: na potrzeby pracowni szkolnych zł. 18; na bibljotekę uczniowską (książki i prenumerata pism, zwłaszcza zawodowych) zł. 5; na gry ruchowe i przyrządy gimnastyczne zł. 2; na apteczkę szkolną, pomoc dentystyczną i urządzenia natryskowe zł. 2; na doraźne pomoce naukowe i wycieczki szkolne zł. 8;

b) w szkołach technicznych, wyliczonych w p. VI A ust. a) i b), oprócz szkół chemicznych, ceramicznych i piwowarskich . . . . „ 25.—
z czego na bibljotekę uczniowską (książki i prenumerata pism, zwłaszcza zawodowych) przeznacza się zł. 6; na gry ruchowe i przyrządy gimnastyczne zł. 2; na apteczkę szkolną, pomoc dentystyczną i urządzenia natryskowe zł. 2; na doraźne pomoce naukowe i wycieczki szkolne zł. 15;

c) w szkołach i na kursach wyliczonych w p. VI A ust. e, f, g, h, i, j, k . . . . „ 15.—
z czego przeznacza się: na bibljotekę uczniowską (książki i prenumerata pism, zwłaszcza zawodowych) zł. 4; na gry ruchowe i przyrządy gimnastyczne zł. 2; na apteczkę szkolną, pomoc dentystyczną i urządzenia natryskowe zł. 2; na doraźne pomoce naukowe i wycieczki szkolne zł. 7;

d) na kursach radjotechnicznych, na Kursach Ogrodnictwa w Poznaniu i Wilnie . . . . „ 25.—
które przenacza się na bibljoteki kursów, renowację sprzętu naukowego i uzupełnienie pomocy naukowych;

e) na kursach kilimkarstwa, oraz kursach trykotarstwa i haftu maszynowego, co miesiąc, płatne zgóry „ 7.—
które przeznacza się na zakup materjałów do pracy.

Uwaga: Z funduszu gier ruchowych i przyrządów gimnastycznych 25 gr. przeznaczone jest stosownie do okólnika z dnia 19. V. 1926 r. Nr. O. Prez. 3460/26 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 105) na budowę domów wycieczkowych.

W wypadkach szczególnych, za każdorazowem zezwoleniem Kuratorjum, opłaty przewidziane w p. VII, mogą być podzielone w inny sposób i zużyte na cele szersze, związane z podniesiem nauczania, jak np. zakup przyrządów, instrumentów lub tablic do wykładów. Inwestycje większe jak np. zakup maszyn, koszty wystaw szkolnych

i wycieczek naukowych, wydawanie podręczników przez Biuro Zawodowych Pomocy Naukowych i t. p., mogą być dokonane z tego funduszu jedynie za zezwoleniem Ministerstwa.

Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum, otrzymanych z tytułu powyższych opłat, normują do chwili wydania innych zarządzeń przepisy dla Dyrekcyj, jako specjalnych poborców.

Z końcem roku szkolnego, najpóźniej do dnia 15 sierpnia, Dyrekcje powinny złożyć Kuratorjum szczegółowe sprawozdania z użycia sum, jakie wpłynęły od uczniów z tytułu opłat przewidzianych w p. VII.

VIII. **Opłaty za druki.**

Oprócz wyżej wymienionych opłat, uczniowie powinni opłacać wszelkiego rodzaju zaświadczenia i druki, jak np. dla celów wojskowych, dla uzyskania ulg na kolejach i t. p. po 20 gr. za każdy druk lub zaświadczenie. Kwoty uzyskane z powyższego tytułu powinny być wpłacane przez Dyrekcje do Kas Skarbowych na odnośny § i poz. preliminarza przychodowego Ministerstwa W. R. i O. P.

Opłaty wymienione w punktach I, II i IV winny być uiszczone przed przystąpieniem ucznia do egzaminu; opłata wymieniona w punkcie III powinna być uiszczona po przyjęciu ucznia do szkoły, nie później jak w ciągu trzech tygodni od daty rozpoczęcia roku szkolnego.

Opłaty wymienione w punktach: VI-A i VII powinny być uiszczane w I półroczu, najpóźniej do dnia 30 listopada, a w II półroczu najpóźniej do dnia 30 kwietnia (w szkołach rzemiosł budowlanych do 30 czerwca), pod rygorem bezwarunkowego niedopuszczenia ucznia do zajęć szkolnych.

Opłaty wpłacane przez uczniów nie podlegają zwrotowi.

Ze zwolnienia częściowego lub całkowitego od opłat, wymienionych w punktach IV i VI-A, mogą korzystać dzieci niezamożnych rodziców, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne, a sprawowanie dobre, przyczem w pierwszym rzędzie należy uwzględnić dzieci niezamożnych inwalidów wojennych. Dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze Skarbu Państwa uposażenie służbowe, względnie wynagrodzenie, są wolne od opłat, wymienionych w punkach III, IV i VI-A, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne, a sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku.

Funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o zwolnienie od wymienionych opłat. Dyrekcja może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia zaświadczenia o stanie majątkowym, lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonarjuszem państwowym.

Zwolnień na przeciąg każdego roku szkolnego udziela rada pedagogiczna. Zwolnienia następują z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu roku szkolnego na skutek podań, wniesionych do dyrek-

cji zakładu przez rodziców względnie opiekunów w terminie najpóźniej miesięcznym po rozpoczęciu roku szkolnego. Dyrekcja może zażądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym. Uczniowie nie zwolnieni od powyższych opłat obowiązani są wpłacić je ratami półrocznemi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj rady pedagogicznej, najpóźniej jednak do końca 3-go miesiąca danego półrocza.

Nowowstępujący uczniowie w I półroczu szkolnem **od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni:** nie dotyczy to dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Ogólna liczba uczniów niezamożnych, zwolnionych z opłat szkolnych przez Radę Pedagogiczną, nie może przekraczać 20% całkowitej liczby uczniów w szkole (do powyższej liczby nie wlicza się dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych). Rada Pedagogiczna może jednak, w wyjątkowych wypadkach, zakwalifikować większą liczbę uczniów do zwolnienia: w tym wypadku dyrekcja szkoły występuje, na podstawie uchwały Rady Pedagogicznej, z odpowiednim wnioskiem do Kuratorjum Okręgu Szkolnego o stosowne upoważnienie. Wnioski o zwolnienie uczniów ponad 20% normę winny być złożone przez dyrekcję szkół właściwej władzy w I półroczu najpóźniej do dnia 10-go października, a w II półroczu najpóźniej do dnia 10 marca (w szkołach rzemiosł budowlanych do dnia 30 kwietnia).

Dyrekcje szkół składają Kuratorjum Okręgu Szkolnego cyfrowe sprawozdania z ilości uczniów, podlegających opłatom oraz zwolnionych od opłat z podaniem podstawy zwolnienia (według załączonego schematu), **w I półroczu przed dniem 1 grudnia, a w II półroczu przed dniem 1 kwietnia** (w szkołach rzemiosł budowlanych przed dniem 1 czerwca).

Od opłat przewidzianych w p. III (z wyjątkiem dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych) i VII zwolnień zasadniczo nie udziela się. Jednak w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie zwolnień od tych opłat, jak również zwolnień od opłat nowowstępujących uczniów w I-em półroczu szkolnem, w drodze wyjątku, będzie udzielało Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Od opłat przewidzianych w pp. I, II, V, VI-B i VIII nikt zwolniony być nie może.

Wszelkie dotychczasowe przepisy w powyższej sprawie tracą moc obowiązującą.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) J. Jędrzejewicz.

———————

Załącznik do zarządzenia z dn. 12 września 1931 r. Nr. III. T-5944/31.

Państw. ....

w .... **I półrocze roku szkolnego 193 /3**

WYDZIAŁ	Klasa lub kurs	Liczba uczniów				Liczba zwolnionych				Liczba uczniów, wnoszących opłaty szkolne	Pobrano									Uwagi*)
		nowowstępujących	dawnych	kończących	Razem	dzieci funkcjon. państw. i zawod. wojskowych	niezamożnych w granicach 20%	niezamożnych ponad normę 20%	Razem		Liczba uczniów, od których pobrano wpisowe po 10 zł.	Liczba uczniów, od których pobrano za warsztaty, laboratorja i t. d. po złotych:								
												75	60	50	40	35	30	20	5	

.... dnia .... 193..... r.

Dyrektor Szkoły

*) podać w uwagach datę i numer pisma władzy wyższej, mocą którego zwolniono ponad 20% normę pewną ilość uczniów niezamożnych.

129.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 16 października 1931 r. Nr. O. 22964/31.

do PP. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj i Kierownictw wszystkich szkół w Okręgu

w sprawie „Miesiąca Śląska“.

Na podstawie zarządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9-go października 1931 roku Nr. II. P.-20370/31 Kuratorjum podaje do wiadomości, że Związek Obrony Kresów Zachodnich organizuje w listopadzie r. b. „Miesiąc Śląska“, którego celem jest pogłębienie wśród najszerszych warstw społeczeństwa w kraju znajomości Śląska i jego znaczenia dla Polski oraz pobudzenia żywszego zainteresowania się sprawami tej prastarej ziemi piastowej.

W związku z „Miesiącem Śląska“ zostanie przeprowadzona w listopadzie na terenie całej Rzeczypospolitej zakrojona na szerszą skalę akcja propagandowa w postaci akademij, przedstawień teatralnych, audycyj radjowych i t. p.

Ze względu na ogólno-państwowe znaczenie „Miesiąca Śląska“ Kuratorjum zaleca P. P. Inspektorom Szkolnym, Dyrekcjom i Kierownictwom szkół oraz Nauczycielstwu współdziałanie przy jego organizacji.

Nadto Kuratorjum zarządza, aby we wszystkich szkołach wygłoszono pogadanki o Śląsku i jego znaczeniu dla Polski. Pogadanki winny być w miarę możności połączone z wyświetlaniem przezroczy.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) J. Gadomski.

———————

130.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 21 października 1931 r. Nr. O. 23832/31.

do PP. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj i Kierownictw wszystkich szkół w Okręgu

w sprawie powszechnego spisu ludności.

Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 września 1931 r. (Dz. U. R. P., poz. 629) przeprowadzony zostanie w dniu 9 grudnia 1931 r. drugi powszechny spis ludności w Polsce według stanu o północy z dnia 8 na 9 grudnia 1931 r.

W związku ze spisem ludności sporządzone zostaną odpisy danych z formularzy spisowych dla roczników 1918—1931 dla użytku administracji szkolnej.

Spis ludności ma bardzo doniosłe znaczenie dla Państwa, to też musi być przeprowadzony jak najdokładniej. Aby cel ten osiągnąć,

trzeba zawczasu prowadzić odpowiednią akcję uświadamiającą wśród społeczeństwa. Zechcą przeto Dyrekcje i Kierownictwa szkół pouczać młodzież klas starszych wszystkich szkół o ważności i znaczeniu spisu. Należy również, zwłaszcza w ośrodkach wiejskich, wszcząć intensywną propagandę wśród ludności, w szczególności w tym celu wykorzystać należy konferencje rodzicielskie. W części nieurzędowej Kuratorjum zamieszcza artykuł p. t. „Znaczenie drugiego powszechnego spisu ludności Rzeczypospolitej", zawierający materjał propagandowy. Przy prowadzeniu akcji uświadamiającej Nauczycielstwo winno pouczać ludność i młodzież szkolną, aby przygotowano w mieszkaniach pióra, atrament, stalówki i bibułę do dyspozycji komisarzy spisowych.

Kuratorjum równocześnie zwraca się do wszystkich Nauczycieli (lek) z apelem, aby zgłaszali (ły) się do pełnienia funkcyj komisarzy spisowych.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) J. Gadomski.

131.

ZMIANY W SKŁADZIE OSOBOWYM

Państwowych Komisyj Egzaminacyjnych, powołanych do przeprowadzania egzaminów praktycznych na nauczycieli publicznych szkół powszechnych w Okręgu Szkolnym Łódzkim.

Na zasadzie § 3 zarządzenia Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 grudnia 1928 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1929 r. Nr. 1, poz. 3) Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego zamianował na okres trzechletni, poczynając od dnia 1-go września 1931 r.:

1) Leopolda Badziana, dyrektora gimnazjum państwowego im. Kazimierza Wielkiego w Zduńskiej Woli, prezesem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej, powołanej do przeprowadzania egzaminów praktycznych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w powiatach sieradzkim, wieluńskim i kaliskim (dotychczasowy prezes tej Komisji, Klaudjusz Solarski, dyrektor państwowego seminarjum nauczycielskiego w Zduńskiej Woli, przeszedł w stan spoczynku).

2) Ignacego Stankiewicza, nauczyciela państwowego seminarjum nauczycielskiego z jęz. wykł. niemieckim w Łodzi, członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej, powołanej do przeprowadzania egzaminów praktycznych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w Łodzi.

132.

ZEZWOLENIE NA OTWARCIE SZKOŁY.

Kuratorjum udzieliło Łódzkiemu Towarzystwu Szerzenia Wiedzy Handlowej odwołalnego zezwolenia na otwarcie i prowadzenie w Łodzi, przy ul. Gdańskiej Nr. 45, prywatnej szkoły pod nazwą: „Jednoroczna Koedukacyjna Szkoła Przysposobienia Kupieckiego Łódzkiego Towarzystwa Szerzenia Wiedzy Handlowej w Łodzi" (17. 9. 1931 r. Nr. III. 18790/31).

133.

RUCH SŁUŻBOWY.

SZKOLNICTWO ŚREDNIE.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego przeniósł z dniem 1 września 1931 r. na skutek prośby:

1) nauczyciela gimnazjum państwowego im. Mikołaja Kopernika w Łodzi. **Zygmunta Kamińskiego,** do gimnazjum państwowego im. Tadeusza Kościuszki w Kaliszu.

2) nauczycielkę gimnazjum państwowego im. Tadeusza Kościuszki w Kaliszu, **Irenę Szulcową,** do gimnazjum państwowego im. Bolesława Chrobrego w Piotrkowie.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego zamianował z dniem 1 września 1931 r. **Dr. Aleksandrę Skocką** nauczycielką gimnazjum państwowego im. Anny Jagiellonki w Kaliszu.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego unieważnił poprzednią decyzję w sprawie zwolnienia ze służby **Antoniego Banachowskiego,** tymczasowego nauczyciela gimnazjum państwowego im. St. Staszica w Zgierzu (Dz. Urz. K. O. S. Ł. Nr. 6—7 z r. 1931, poz. 100).

SZKOLNICTWO ZAWODOWE.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego powierzył z dniem 1 października 1931 r. przełożonej państwowej szkoły przemysłowej żeńskiej w Łodzi, **Stefanji Zbyszewskiej,** pełnienie obowiązków ministerjalnego wizytatora szkół.

SZKOLNICTWO POWSZECHNE.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego zamianował w drodze konkursu:

1) naucz. i p. o. kierowniczki publ. szkoły powsz. Nr. 23 w Łodzi, **Eugenję Hołyszewską,** kierowniczką 7 kl. publ. szkoły powsz. Nr. 23 w Łodzi z dniem 1 sierpnia 1931 r.,

2) naucz. i p. o. kierowniczki publ. szkoły powsz. Nr. 8 w Łodzi, **Leontynę Lutrosińską,** kierowniczką 7 kl. publ. szkoły powsz. Nr. 8 w Łodzi z dniem 1 sierpnia 1931 r.,

3) kierownika 2 kl. publ. szkoły powsz. w Grochowach, pow. konińskiego. **Stefana Wolańskiego,** kierownikiem 5 kl. publ. szkoły powsz. w Grochowach, pow. konińskiego. z dniem 1 września 1931 r.,

4) naucz. publ. szkoły powsz. w Golinie, pow. konińskiego. **Bazylego Panoczkę,** kierownikiem 4 kl. publ. szkoły powsz. w Radolinie, pow. konińskiego, z dniem 1 września 1931 r.,

5) naucz. publ. szkoły powsz. w Janowicach, pow. konińskiego, **Juljana Rogowskiego,** kierownikiem 3 kl. publ. szkoły powsz. w Janowicach, pow. konińskiego, z dniem 1 września 1931 r.,

6) naucz. publ. szkoły powsz. w Milinie, pow. konińskiego, **Władysława Komorowskiego,** kierownikiem 2 kl. publ. szkoły powsz. w Milinie, pow. konińskiego, z dniem 1 września 1931 r.

7) naucz. i p. o. kierownika publ. szkoły powsz. w Słupcy, **Edwarda Sypniewskiego,** kierownikiem 7 kl. publ. szkoły powsz. w Słupcy, pow. słupeckiego, z dniem 1 lutego 1932 r.

W związku z podniesieniem stopnia organizacyjnego 2 kl. publ. szkoły powsz. w Natalji Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego uznał kierownika tej szkoły, **Kazimierza Hilczera**, za mianowanego z dniem 1 września 1931 r. na stanowisko kierownika 3 kl. publ. szkoły powsz. w Natalji, pow. konińskiego.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego zamianował z dniem 1 września 1931 r.:

1) **Księdza Wacława Bielińskiego** nauczycielem religji rzymsko-katolickiej 7 kl. publ. szkoły powsz. Nr. 1 w Konstantynowie, pow. łódzkiego,

2) **Księdza Walentego Liberskiego** nauczycielem religji rzymsko-katolickiej 7 kl. publ. szkoły powsz. Nr. 1 w Aleksandrowie, pow. łódzkiego,

3) **Honoratę Szymanowiczównę** nauczycielką religji rzymsko-katolickiej 7 kl. publ. szkoły powsz. Nr. 1 w Rudzie Pabjanickiej, pow. łódzkiego,

4) **Marję Zielińską** nauczycielką religji rzymsko-katolickiej 7 kl. publ. szkoły powsz. Nr. 1 w Chojnach, pow. łódzkiego.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

134.

ZNACZENIE DRUGIEGO POWSZECHNEGO SPISU LUDNOŚCI RZECZYPOSPOLITEJ.

1. Znaczenie spisu ludności.

Zamykając sześciodniowe obrady świeżo zakończonego zjazdu komisarzy wojewódzkich w Warszawie — Generalny Komisarz Spisowy p. dr. Buławski w tych słowach określił rolę ogólną spisów ludności: „Spisy ludności — to kamienie milowe, znaczące w perspektywie dziejów drogę, po której kroczy nowoczesne państwo".

Olbrzymie i kosztowne dochodzenie, jakiem jest spis ludności, dając przekrój życia zbiorowego, odzwierciadla państwowy i społeczny stan posiadania danego kraju i służy zarówno potrzebom naukowym, jak i czysto praktycznym.

Jedynie spis ludności jest w stanie określić kierunek, w jakim odbywa się rozwój danego społeczeństwa; z drugiej strony — dostarcza on niezbędnych danych liczbowych, które są konieczną podstawą racjonalnej działalności na każdem polu życia państwowego i społecznego.

Wiemy np., że w jednych państwach naturalny przyrost ludności, obliczony na 1000 mieszkańców — jest wielki, a w innych — mały.

Jest to kwestja niezmiernego wprost znaczenia, która często może zaważyć na losach narodu.

Lecz jedynie wtedy będziemy mogli coś powiedzieć o rzeczywistej płodności ludności w pierwszym z tych krajów, lub o jej kurczeniu się — w drugim, gdy zestawimy liczbę urodzeń bądź z liczbą kobiet w wieku płodności, bądź też z liczbą małżeństw, istniejących w tym kraju.

Tych zaś danych może dostarczyć jedynie spis ludności.

Jeśli chodzi o cele bardziej doraźne, to jest przecież rzeczą zupełnie jasną, że np. planowa polityka szkolna powinna być oparta na spodziewanej w najbliższych latach liczbie młodzieży w wieku szkolnym.

Wiele z tak palących dziś kwestyj gospodarczych nie może być rozwiązanych w oderwaniu od zawodowej struktury społeczeństwa, gdy nie wiemy, jak wielkie grupy ludności są zatrudnione i żywione przez poszczególne gałęzie przemysłu, handlu i t. p.

Danych tych również dostarczyć może jedynie spis ludności.

Podobnie rzecz się ma z polityką mieszkaniową, budowlaną, ubezpieczeniową; wreszcie tak rozmaite działy, jak opieka społeczna, a komunikacja, administracja kościelna, a obrona państwa — wszystko to domaga się szczegółowych danych liczbowych, których źródłem może być jedynie spis.

Dlatego niema dziś państwa cywilizowanego, któreby nie przeprowadzało spisu co najmniej raz na 10 lat.

2. Pierwszy spis w Polsce.

Trzynaście lat, które upłynęły od chwili odzyskania niepodległości przez Rzeczpospolitą, możemy podzielić na dwa okresy: okres formowania się państwowości i ustalania granic terytorjalnych, oraz drugi — okres pokojowego rozwoju.

W trzy lata zaledwie po odzyskaniu niepodległości, a w kilka miesięcy po zakończeniu wojny z Rosją Sowiecką — Państwo Polskie przystąpiło już do zorganizowania pierwszego powszechnego spisu ludności.

Z tego choćby możemy wnosić jak olbrzymie znaczenie dla naszego społeczeństwa posiadał ten spis.

Spis 1921 roku nie objął jednak wszystkich ziem polskich: nie mógł być bowiem przeprowadzony na terenach Górnego Śląska i Ziemi Wileńskiej.

Spis ten dostarczył nam nieodzownych wiadomości, tyczących zarówno ludności jak i gospodarczego stanu naszego kraju: ustalił liczbę mieszkańców, zbadał stosunki etniczne i społeczne, oddając w ten sposób nieocenioną przysługę młodej polskiej administracji i polskiej nauce.

3. Konieczność spisu nowego.

Dane z r. 1921 są jednakże dla nas już dziś zupełnie niewystarczające.

Nawet w warunkach normalnych, w ciągu lat 10-ciu na terenie każdego kraju zachodzą przeobrażenia tak wielkie, że nowy spis staje się bezwzględną koniecznością.

Dla nas wszakże spis tegoroczny będzie czemś o wiele większem: bez przesady możemy powiedzieć, że stanie się on dla naszego kraju wydarzeniem niezmiernego znaczenia.

Zmartwychwstanie Polski w roku 1918 było wielkiem zwycięstwem Jej Ducha; lecz ciało Jej, zbudzone z letargu półtorawiekowej niewoli — ociekało wówczas krwią, niezakrzepłą od czasów światowej wojny.

Chociaż rok 1921 początkuje okres pokojowego rozwoju naszego kraju, konsolidacji państwowej, oraz rozkwitu życia społecznego — to jednak jest on jednocześnie spadkobiercą krwawych i ciężkich dla Polski lat wojny światowej i walk z Rosją Sowiecką.

Nie ulega tedy żadnej wątpliwości, że dopiero spis tegoroczny odzwierciadli wiernie stan Polski współczesnej, oddzielonej od przełomowych momentów odzyskiwania niepodległości — dziesięcioletnim okresem pokojowego bytu państwowego.

Wiele innych czynników świadczy także o niezmiernej doniosłości grudniowego spisu.

Bowiem dopiero teraz będziemy mogli po raz pierwszy ustalić zaludnienie i poznać dokładnie strukturę społeczną i gospodarczą Górnego Śląska, tego najbardziej uprzemysłowionego i najgęściej zaludnionego okręgu naszego Państwa.

Spis górnośląski z roku 1919, przeprowadzony przez Niemcy, posiadał bardzo wąski zakres, a pozatem — odbywał się w warunkach zupełnie anormalnych.

Dokładne wiadomości, tyczące Śląska Górnego — pochodzą aż z przed 21 lat, t. j. z roku 1910, i dziś oczywiście mogą mieć wartość jedynie, jako materjał porównawczy.

Podobnie rzecz się ma z Wileńszczyzną.

Istnieją inne jeszcze zjawiska, które spowodowały szczególnie silne przesunięcia w układzie naszych wewnętrznych stosunków.

Np. po spisie roku 1921 przybyła do Polski półmiljonowa rzesza repatrjantów, która niewątpliwie odegrała ogromną rolę, zwłaszcza we wschodniej połaci kraju.

Nie posiadając jeszcze statystyki wędrówek wewnętrzych (przesiedleń) — nie mogliśmy przez tych 10 lat rejestrować zmian w rozmieszczeniu ludności na poszczególnych obszarach Polski, jak również — śledzić przebieg procesu t. zw. urbanizacji. Spis 1931 roku przyniesie nam niejedną rewelację z dziedziny rozwoju życia miejskiego; rzuci też wiele światła na przebieg zespalania się dawnych zaborów — w jedną zwartą całość, oraz na wiele innych aktualnych zjawisk z życia Polski niepodległej.

Musimy poznać Polskę współczesną; poznamy ją — dzięki grudniowemu spisowi.

135.

WYDAWNICTWA.

Książnica-Atlas, Lwów—Warszawa:

Stanisław Pawłowski. — Geografja dla III oddz. szkoły powsz.

Dr. Witold Rybczyński. — Repetytorjum matematyki w zadaniach.

Irzyk Stanisław. — Szczegółowy rozkład materjału naukowego dla publicznych szkół powszechnych 3, 4 i 5-klasowych.

Jakóbiec i Leonhard. — Dorf und Stadt. Podręcznik niemiecki dla VI oddz. szkoły powsz. i II kl. gimn.

Friedrich von Schiller. — Maria-Stuart. Opr. Dr. Z. Bass.
M. T. Cicero. — Wybór mów. Opr. Jan Szczepański.

———————

M. Arct, Warszawa:

St. Kalinowski. — Nauka fizyki. Podręcznik dla szkól humanistycznych. T. II.

———————

Naukowe Koło Esperanckie, Bydgoszcz:

M. Sygnarski. — Lekcje języka światowego esperanto. Kurs niższy.

———————

Związek Nauczycielstwa Polskiego, Warszawa:

Nauka o Polsce Współczesnej w seminarjach nauczycielskich. Konferencja nauczycieli seminarjów nauczycielskich, zorganizowana przez Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych.

———————

WYKAZ KSIĄŻEK,

zakupionych i otrzymanych w darze przez Państwową Centralną Bibljotekę Pedagogiczną w Łodzi:

7859 **Manczarski A.:** Czytanki dla głuchoniemych. Cz. I-a.
7860 **Wołłosowicz St.:** Litwa i Białoruś. Cz. I.
7861 **Podkowińska Z.:** Zbiór wykopalisk Muzeum Ziemi Sandomierskiej P. T. K. w Sandomierzu.
7862 **Czyżewski J.:** Z fizjografji Pokucia.
7863 **Zglinnicka A.:** Regjony morfologiczne na Pokuciu.
7864 **Koczwara M.:** Zespoły stepowe Podola Pokuckiego.
7865 **Steinhausen G. Dr.:** Geschichte der deutschen Kultur. III Auflage.
7866 Lexikon der Pädagogik der Gegenwart. 1 Band.
7869 **Gorczyński W.:** O temperaturze powietrza w Polsce.
7870 **Wyd. Pawłowski B.:** Źródła do dziejów wojny polsko-rosyjskiej, 1830—1838.
7871 **Zgorzelski Cz.:** Sycyna, Czarnolas i Zwoleń w opisach wędrówek po kraju.
7872 **Bruchnalski W.:** Jan Kochanowski.
7873 **Sarjusz Zaleski W.:** Dzieje przemysłu w b. Galicji 1804—1929.
7874 **Abramowiczówna:** Dygresje w Georgikach Wergilego.
7875 **Tyszkowski:** Gustaw Adolf wobec Polski i Moskwy.
7876 **Szantroch:** Histogeneza zwojów nerwowych serca.
7877 **Gostkowski:** Kobiety u Wergiljusza na tle epoki.

7878 **Krauss:** Über den graphischen Ausdruck.
7879 **Meistring:** Beiträge zur Prüfung der Koordinationsfähigkeit.
7880 **Krautter:** Die Entwicklung des plastischen Gestaltens beim vorschulpfl. Kinde.
7881 **Jachner:** Zwei Tage aus dem Leben dreier Geschwister.
7882 **Nestele:** Die musikalische Produktion im Kindesalter.
7883 **Fusloch:** Das soziologische im Spiele des Kindes.
7884 **Bernfeld:** Trieb und Tradition im Jugendalter.
7885 **Hermsmeier:** Experimentallpsychologische Untersuchungen zur Charakterforschung.
7886 **Tripp:** Untersuchungen zur Rechtspsychologie des Individuums.
7888 **Bogen und Lipmann:** Gang und Charakter.
7889 Festschrift William Stern.
7890 **Ambroziewicz:** Regulamin gimn. egzaminów dojrzałości a życie.
7891 **Ozjerecki:** Skala metryczna do badań ruchowych dzieci i młodzieży.
7892 **Czyżycki:** Jak wykonać samemu pomoce naukowe. Część II.
7893 **Sobieszczański:** Zarys anatomji artystycznej.
7894 **Szober:** Gramatyka języka polskiego. Cz. I, wyd. 5.
7895 **Chyczewski i Rörichowa:** Wieczorem.
7896 Katalog powieści, podróży, pamiętników i t. d.
7897 **Bross Ks.:** Św. Augustyn.
7898 **Hajkowski:** Losy księgozbioru F. Wężyka.
7899 **Polończyk:** Samoleczenie się.
7900 **Batowski:** Unja Czeskosłowacka.
7901 **Kęcki:** Podręczny słownik encykl. muzycznej.
7902 **Rostkowska:** Żeńska młodzież szkół wileńskich.
7903 **Hajkowski:** O jednej pieśni J. Kochanowskiego.
7904 **Żabiński:** Tematy do księgowości. Cz. I. Wyd. II.
7905 **Pinard Ks.:** Obowiązek.
7906 **Korytowska:** Organizacja opieki nad dziećmi i młodzieżą we Włoszech.
7907 **Grabowski:** Metodyka historji literatury.
7908 **Falkiewicz:** Ustrój i program nauki szkół powsz.
7909 Wybrane zagadnienia oświatowe.
7911 **Lewandowski:** Szkolnictwo polskie w Niemczech.
7912 **Mianowski:** Potrzeby szkolnictwa zawodowego.
7913 **Dawid:** Metoda początkowego nauczania.
7914 **Orsza:** Zadania bibljoteki szkolnej.
7915—7916 **Arct:** Mały słownik wyrazów obcych.
7917 **Zdziechowski:** Tragedja Węgier a polityka polska.
7918 **Ptaśnik:** Życie żaków krakowskich.

7919 **Borkowski:** Ignacy Mościcki.
7920 **Sypowski:** Rzecz o wychowaniu najuboższej i opuszczonej młodzieży.
7921 **Wróblewski:** Słownik języka łacińskiego dla szkół średnich.
7922 **Poliszewski:** Społeczna akcja oświatowa.
7923 **Weychert-Szymanowska:** Program i wskazówki metod. do wykładu języka polskiego.
7924 Ilustrowany przewodnik po Lublinie.
7925 **Wyspiański:** Noc Listopadowa.
7926 **Orłowicz:** Ilustrowany przewodnik po Wołyniu.
7927 **Sofokles:** Antygona.
7928 **Paliszewski:** Społeczna akcja oświatowa.
7929 **Zieliński:** Literatura starożytnej Grecji.
7930 **Nawroczyński:** Uczeń i klasa. Wydanie II.
7931 **Baley:** Psychologja wieku dojrzewania.
7932 **Foerster:** Religja a kształcenie charakteru.
7933 **Spasowski:** Wykład pedagogiki w sem. naucz.
7934—7938 **Bornholz:** Organizacja i technika pracy wychowawczej w szkole średniej.
7935 **Przybytowicz:** Ogród-pracownia.
7936 **Tync i Gołąbek:** Przewodnik metodyczny do czytanek polskich dla II oddz. szk. powsz.
7937 **Pannenkowa:** Współpraca domu ze szkołą w Ameryce Półn.
7939 **Bornsteinowa:** Jak urządzić bibljotekę szkolną i domową.
7940 **Żabiński:** Karaluch.
7941 **Pfister:** Psychoanaliza na usługach wychowania.
7942 **Plato-Reussner:** Samouczek polsko-francuski.
7943 **Grzywak-Kaczyńska:** Próby zastosowania testów do badania i organizowania pracy szkolnej.
7944 **Bobieńska:** Ćwiczenia w rysunku przestrzennym.
7945 **Berwiński:** Historja powszechna dla młodzieży.
7946 **Ks. Kowalski:** Podstawy filozofji.
7947 **Fischerówna:** Samuel Twardowski jako poeta barokowy.
7948 **Śliwiński:** Gimnazjum państwowe w Pińsku.
7949 **Kryński Adam i Mirosław:** Gramatyka języka polskiego.
7950 **Jellenta:** Dostojny Profesor na Zamku Warszawskim.
7951 **Dawid, Osterloff i Szycówna:** Metodyczny kurs nauk.
7952 **Litwin:** Egzamin praktyczny na naucz. szkół powszechnych.
7953 Gimnazjalne egzaminy dojrzałości.
7955 **Dyakowski:** Nasz las.
7956 Drobny przemysł i chałupnictwo.

Prenumerata roczna wynosi 6 złotych. Numer pojedyńczy 60 groszy. Należność wpłacać należy wyłącznie na konto czekowe P. K. O. Nr 65312 — Rada Szkolna Okręgowa Łódzka w Łodzi.
Warunki umieszczania ogłoszeń: Cała strona 120 zł. Pół str. 65 zł. Ćwierć str. 35 zł.
Ogłoszenia umieszcza się po zapłaceniu zgóry przypadającej należności.
Adres Redakcji i Administracji: Łódź, ul. Piotrkowska 104, Kuratorjum O. S. Ł.

Drukarnia Państwowa w Łodzi, Piotrkowska 85 944/31.